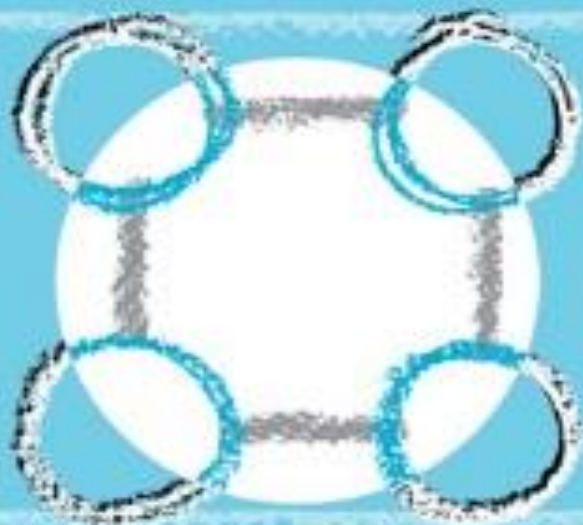

2. nacionalna konferenca JEZIKI V IZOBRAŽEVANJU – JEZIKI NAS POVEZUJEJO

Ljubljana, 15. april 2016

Dosežki slovenskih dijakov pri bralni pismenosti v raziskavi PISA in pouk
Marja Bešter Turk in Lara Godec Soršak, Pedagoška fakulteta UL

Zavod Republike Slovenije za šolstvo

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

PISA

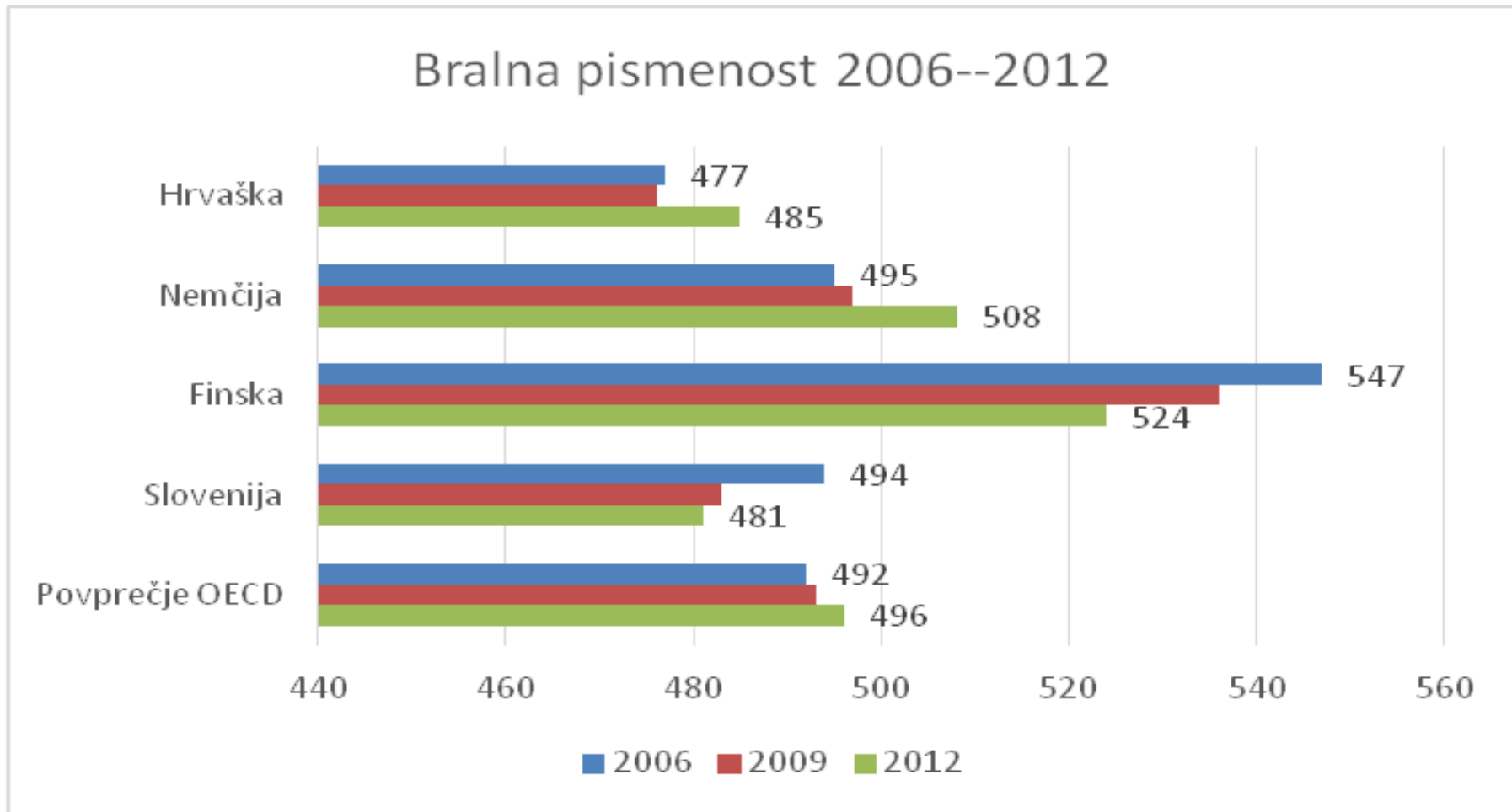
od l. 2000

Slovenija l. 2006, l. 2009, l. 2012, l. 2015

- bralna pismenost
- matematična pismenost
- naravoslovna pismenost

Povprečno število doseženih točk pri bralni pismenosti v letih 2006, 2009, 2012

Bralna pismenost v raziskavi PISA

- kot posameznikova sposobnost razumevanja in uporabe zapisanih besedil ter razmišljanja ob njih in kot zavzetost ob branju tega, kar bralcu omogoča doseganje postavljenih ciljev, razvijanje lastnega znanja in potencialov ter sodelovanje v družbi (Štraus, Šterman Ivančič, Štigl 2013)
- »ugotavlja »sposobnost uporabe znanja in izkušenj pri srečavanju s situacijami iz resničnega sveta« (OECD 2010: 3)
- »naloge [v raziskavi PISA] se ne omejujejo na ugotavljanje znanja, ki je specifično za določeni šolski predmet, temveč se osredotočajo na tisto znanje in tiste spretnosti na področju branja [...], ki so potrebne za učinkovito delovanje v odraslem poklicnem in zasebnem življenju« (Štraus, Šterman Ivančič, Štigl 2013)

Odstotek dijakov po državah in v OECD glede na doseganje ravni pismenosti na PISI 2012 (OECD 2014)

Država	Pod ravnjo 1 b	Raven 1 b	Raven 1 a	Raven 2	Raven 3	Raven 4	Raven 5	Raven 6
Povprečje OECD	1,3	4,4	12,3	23,5	29,1	21,0	7,3	1,1
Slovenija	1,2	4,9	15,0	27,2	28,4	18,2	4,7	0,3
Finska	0,7	2,4	8,2	19,1	29,3	26,8	11,3	2,2
Nemčija	0,5	3,3	10,7	22,1	29,9	24,6	8,3	0,7
Hrvaška	0,7	4,0	13,9	27,8	31,2	17,8	4,2	0,2

Kaj vpliva na dosežke?

- spol
- socialno-ekonomski status
- izobrazba staršev
- ...
- pouk?

RAZISKAVA

CILJI:

- ugotoviti, kaj je značilno za naloge, ki so bile v raziskavi PISA (bralna pismenost) za slovenske dijake težje kot za druge,
- ugotoviti, kakšen je po mnenju dijakov pouk, pri katerem razvijajo bralno pismenost,
- iskati odgovore na vprašanje, kaj spremeniti pri pouku.

- naloge, ki jih slovenski dijaki v raziskavi PISA rešujejo slabše od drugih Evropejcev

Avstrija, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francija, Grčija, Hrvaška, Irska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Madžarska, Nemčija, Nizozemska, Norveška, Poljska, Portugalska, Slovaška, Španija, Švedska, Velika Britanija

- odgovori dijakov na vprašanja PISE o razvijanju bralne pismenosti pri pouku

PISA 2009

- 7764 slovenskih 15-letnikov
- dijaki 1. letnika gimnazij (31,1 %), srednjega tehniškega izobraževanja (36 %), srednjega poklicnega izobraževanja (28,7 %), nižjega poklicnega izobraževanja (3,6 %), osnovnošolci (0,6 %)
- rešujejo naloge v delovnem zvezku (*npr. 46 str.*) 2 polni uri
 - npr. 17 nalog za naravoslovno pismenost*
 - 12 nalog za matematično pismenost*
 - 8 besedil in ob njih 32 nalog za bralno pismenost*
- besedila in naloge lahko predlaga vsaka država
- besedila in naloge so prevedeni iz angleščine in francoščine

REZULTATI

1. NEUMETNOSTNA BESEDILA
2. NALOGE OB BESEDILIH
3. JEZIK V BESEDILIH IN NALOGAH

GRIPA

ACOL-OV PROSTOVOLJNI PROGRAM ZA CEPLJENJE PROTI GRIPI

Brez dvoma veste, da lahko pozimi nenadoma izbruhne gripa. Njene žrtve za več tednov obležijo v postelji.

Najboljša obramba proti virusu je dobra kondicija in zdravo telo. Vsakodnevna vadba in prehrana, ki vključuje veliko sadja in zelenjave, sta izjemno priporočljivi, ker pomagata imunskemu sistemu, da se obrani tega napadalnega virusa.

Vodstvo podjetja ACOL se je odločilo, da zaposlenim omogoči cepljenje proti gripi kot dodatno obliko preprečevanja širjenja tega zahrbtnega virusa. Medicinska sestra bo poldnevno cepljenje izvajala na ACOL-u. Cepljenje bo potekalo med delovnim časom, v tednu, ki se začne 17. maja. Program je brezplačen in je na voljo vsem zaposlenim.

Udeležba je prostovoljna. Zaposlene, ki se bodo odločili za to možnost, bomo prosili, da podpišejo obrazec o privolitvi, s čimer bodo potrdili, da nimajo alergij in da se zavedajo, da bodo morda občutili blažje stranske učinke.

Zdravniki navajajo, da cepljenje ne povzroči gripe. Povzroči pa lahko stranske učinke kot so utrujenost, manjša vročina in bolečine v roki.

KDO NAJ BI SE CEPIL?

Vsi, ki bi se radi zaščitili pred virusom.

Cepljenje je posebno priporočljivo za ljudi, starejše od 65 let. Ne glede na leta pa za VSE, ki imajo kronične bolezni, zlasti srčne, pljučne, bronhialne ali diabetične težave.

VSAKDO, ki dela v pisarni, tvega, da bo dobil gripo.

KDO NAJ SE NE BI CEPIL?

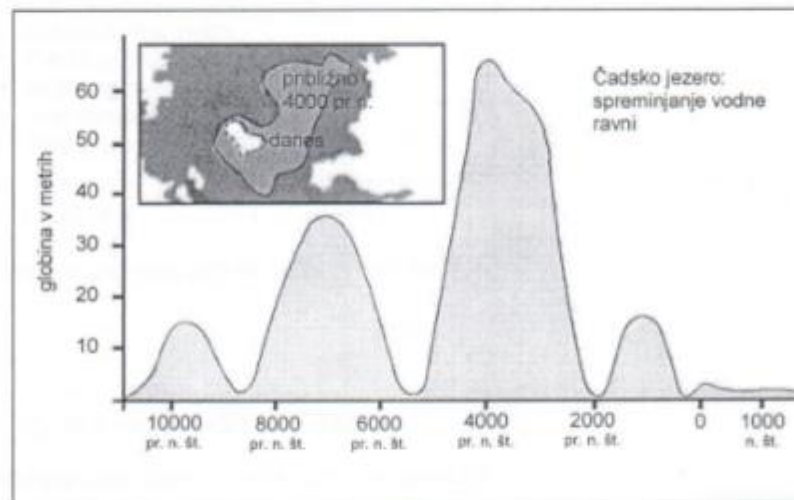
Ljudje, ki so preobčutljivi na jajca, vsi, ki trpijo zaradi akutne bolezni, povezane z vročino, in nosečnice.

Če jemljete tablete ali ste imeli kdaj reakcijo na cepivo za gripo, se posvetujte z zdravnikom.

Če bi se radi cepili v tednu, ki se začne 17. maja, o tem obvestite kadrovsko uslužbenko Fani Mihelič do 7. maja. Datum in uro bomo določili glede na razpoložljivost medicinske sestre, števila udeležencev in časa, ki ustreza večini zaposlenih. Če bi se to zimo radi cepili, ampak ne morete priti ob dogovorjenem času, prosimo, da o tem obvestite Fani. Če bo takih ljudi več, bomo mogoče, organizirali dodatno cepljenje.

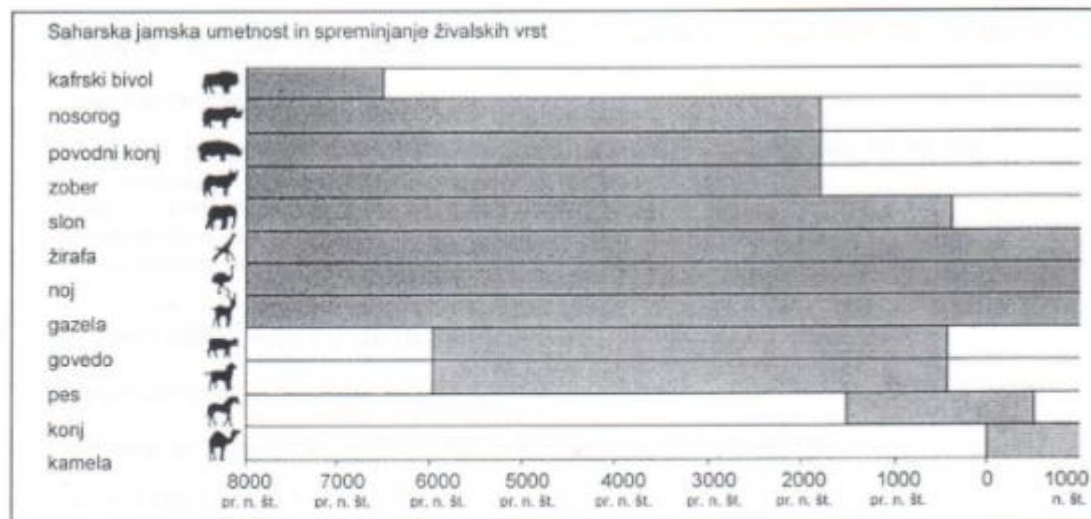
ČADSKO JEZERO

Slika 1 prikazuje spreminjanje vodne ravni Čadskega jezera v Sahari na severu Afrike. Čadsko jezero je 20 000 let pr. n. št., v zadnji ledeni dobi, popolnoma izginilo. Približno 11 000 let pr. n. št. se je spet pojavilo. Danes je raven jezera približno enaka kot je bila leta 1000 n. št.

Slika 1

Slika 2 prikazuje saharško jamsko umetnost (stare risbe ali slike, ki so jih našli na zidovih jam) in spreminjanje živalskih vrst.¹

Slika 2

1. BESEDILA

- 1.1 lahko precej dolga
- 1.2 pogosto dopolnjena z vidnimi nebesednimi spremljevalci (preglednica, diagram, graf, risba, zemljevid)
- 1.3 z raznih strokovnih področij (geografija, zgodovina, matematika ...)

2. NALOGE OB BESEDILIH

2.1 Vrste nalog glede na dejavnost dijakov

2.2 Vrste nalog glede na raven zahtevnosti

2.1 Vrste nalog glede na dejavnost dijakov

- **SLABO (pol)odprti tip:**
naloge, v katerih morajo dijaki odgovor samostojno napisati na črte

Del članka pravi »Dobri športni copati bi morali zadostiti štirim merilom.«

Katera so ta merila?

.....

.....

.....

Navedi eno vrsto dela, ki bi ga težko opravljali kot teledelo? Utemelji svoj odgovor.

.....
.....

(Navodilo za točkovanje: Odgovor mora natančno pojasniti, zakaj je treba biti fizično navzoč pri tem delu.)

NEPRAVILNI ODGOVORI:

- Gradbenik.
- Pastir, ker nebi mogel imeti električnih ovc.
- Naprimer skrbljenje za ceste, smeti, ...
- To so dela za katera so potrebna fizična dela.
- Učenje – ker moraš to delo opravljati sam tako da zraven razmišljaš.

PRAVILNI ODGOVOR:

- Delo v tovarni avtomobilov. Teško bi delali avto prek računalnika, ker za to potrebujejo človeške roke.

2.2 Vrste nalog glede raven zahtevnosti

- **SLABO**, če je o rešitvi naloge treba sklepati
- **SLABO**, če je treba sklepati iz podatkov v nebesednih delih
- **SLABO**, če je treba razbrati podatke iz dveh/več delov besedila in jih smiselno povezati
- **SLABO**, če je treba utemeljiti, zakaj navedeni primer iz besedila podpira stališče pisca besedila
- **SLABO**, če je treba izraziti svoje mnenje
- **SLABO**, če je treba izraziti svoje mnenje in ga podpreti s primerom, navedenim v besedilu

»Teško je dokazati, da je neka stvar nedvomno povzročila neko drugo.« Kako je ta trditev [ki je ni v besedilu, op. avt.] povezana s 4. točko trditve »**da**« in »**ne**« v razpredelnici **Ali so prenosni telefoni nevarni?**

- A Podpira trditev »da«, vendar je ne dokaže.
- B Dokazuje trditev »da«.
- C Podpira trditev »ne«, vendar je ne dokaže.
- D Pokaže, da je trditev »ne« napačna.

2.3 Jezik v besedilih in nalogah

Športni copati

Poglej stavek, ki je skoraj na koncu članka. Ta je prikazan v dveh delih:

»Da bi se izognili manj resnim, toda bolečim stanjem kot je žulj ali celo rana ali atletsko stopalo (glivična okužba)...« (prvi del)

»...mora copat omogočati izhlapevanje potu in preprečiti vstop vlage od zunaj.« (drugi del)

Kakšno je razmerje med prvim in drugim delom tega stavka?

Drugi del

- A nasprotuje prvemu delu.
- B ponovi prvi del.
- C razloži problem, ki je opisan v prvem delu.
- D daje rešitev na problem, opisan v prvem delu.

ODZADNJI VPRAŠALNIK za dijake (PISA 2009):

Več sklopov vprašanj o:

1. dijaku;
2. njegovi družini in domu;
3. bralnih navadah;
4. učenju;
5. šoli, ki jo obiskuje;
6. pouku slovenščine;
7. knjižnicah;
8. bralnih strategijah dijaka za razumevanje in pomnjenje besedila.

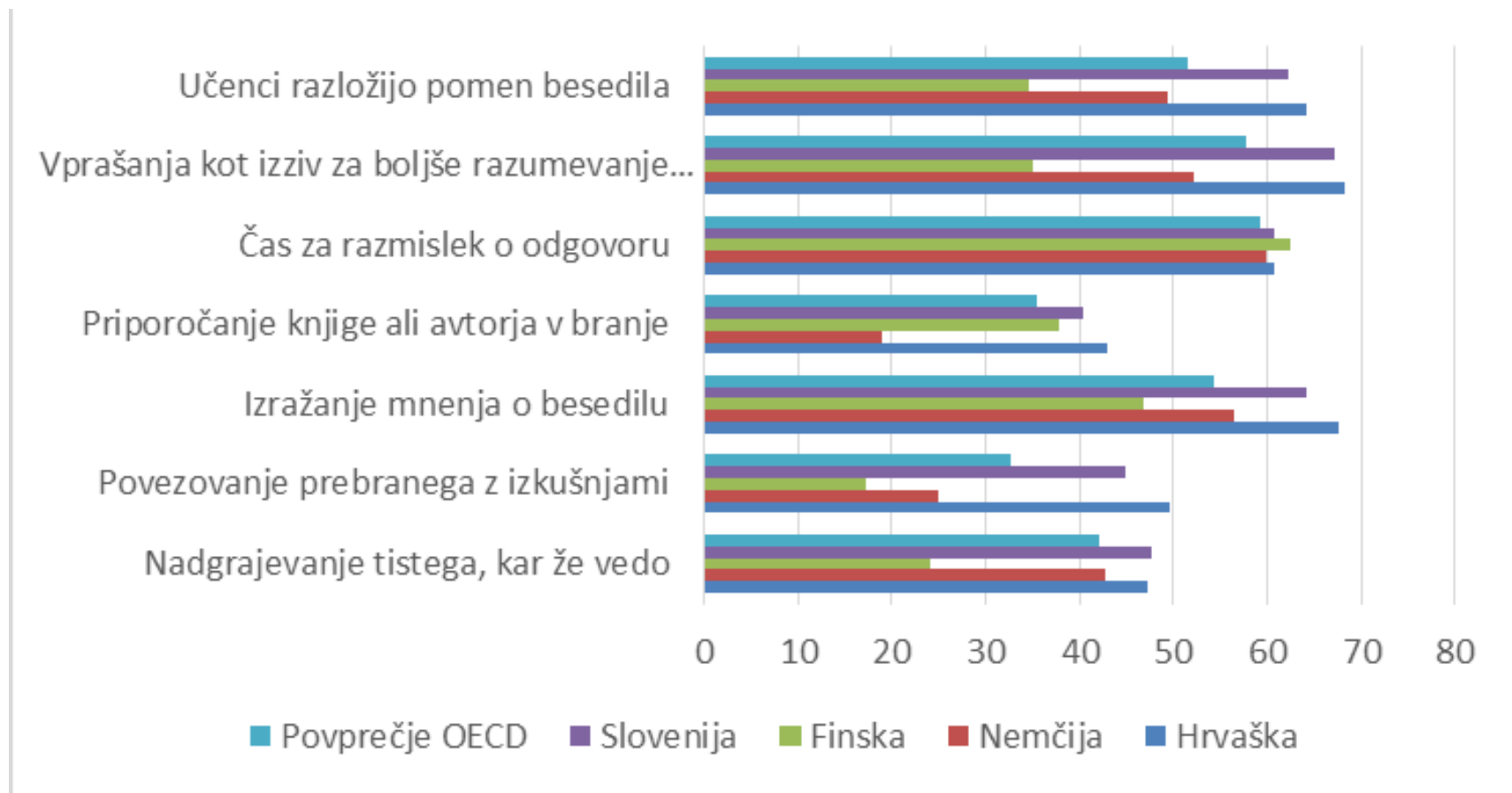
ODZADNJI VPRAŠALNIK za dijake (PISA 2009):

Več sklopov vprašanj o:

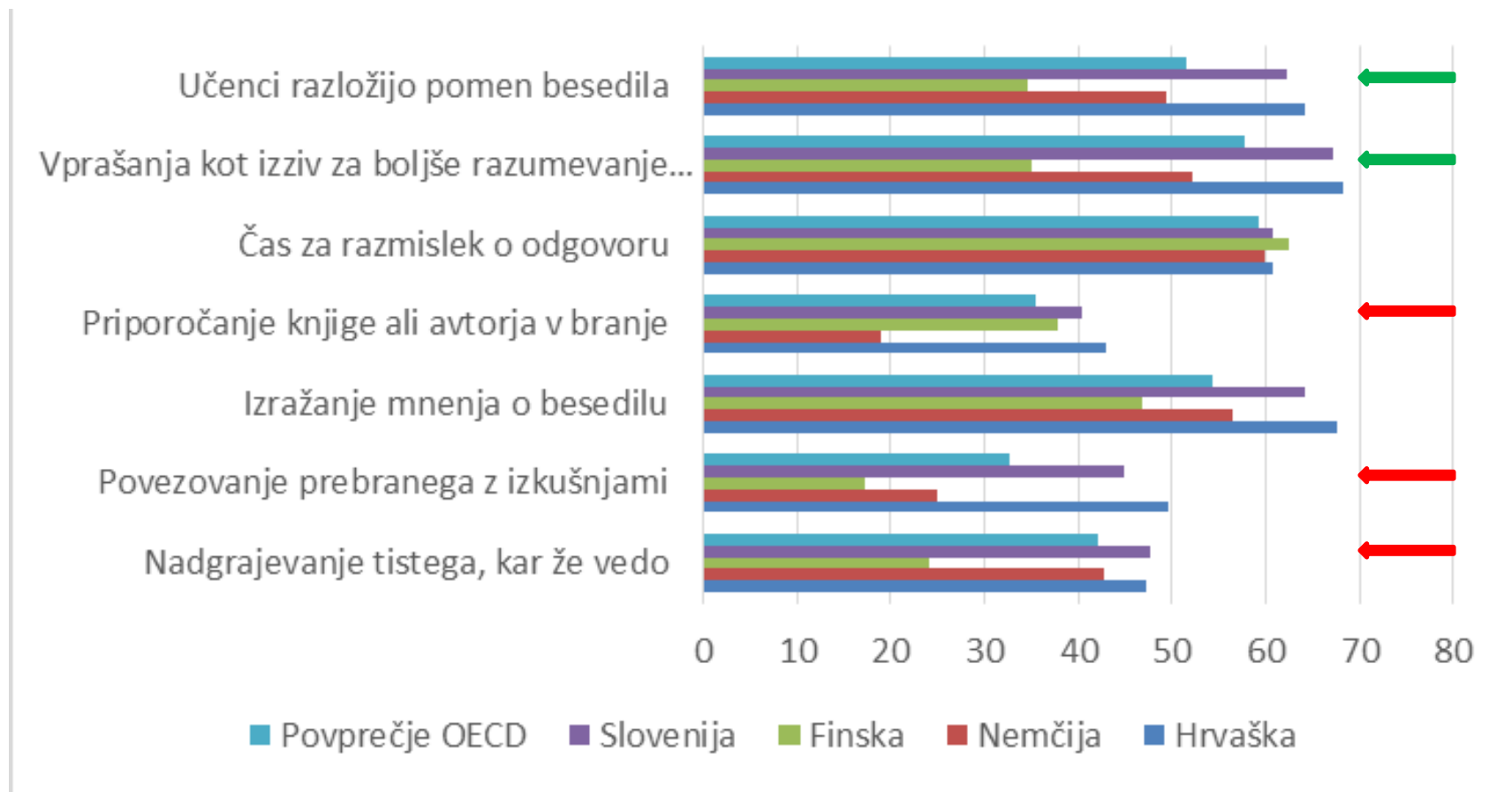
1. dijaku;
2. njegovi družini in domu;
3. bralnih navadah;
4. učenju;
5. šoli, ki jo obiskuje;
- 6. pouku slovenščine;**
7. knjižnicah;
- 8. bralnih strategijah dijaka za razumevanje in pomnjenje besedila.**

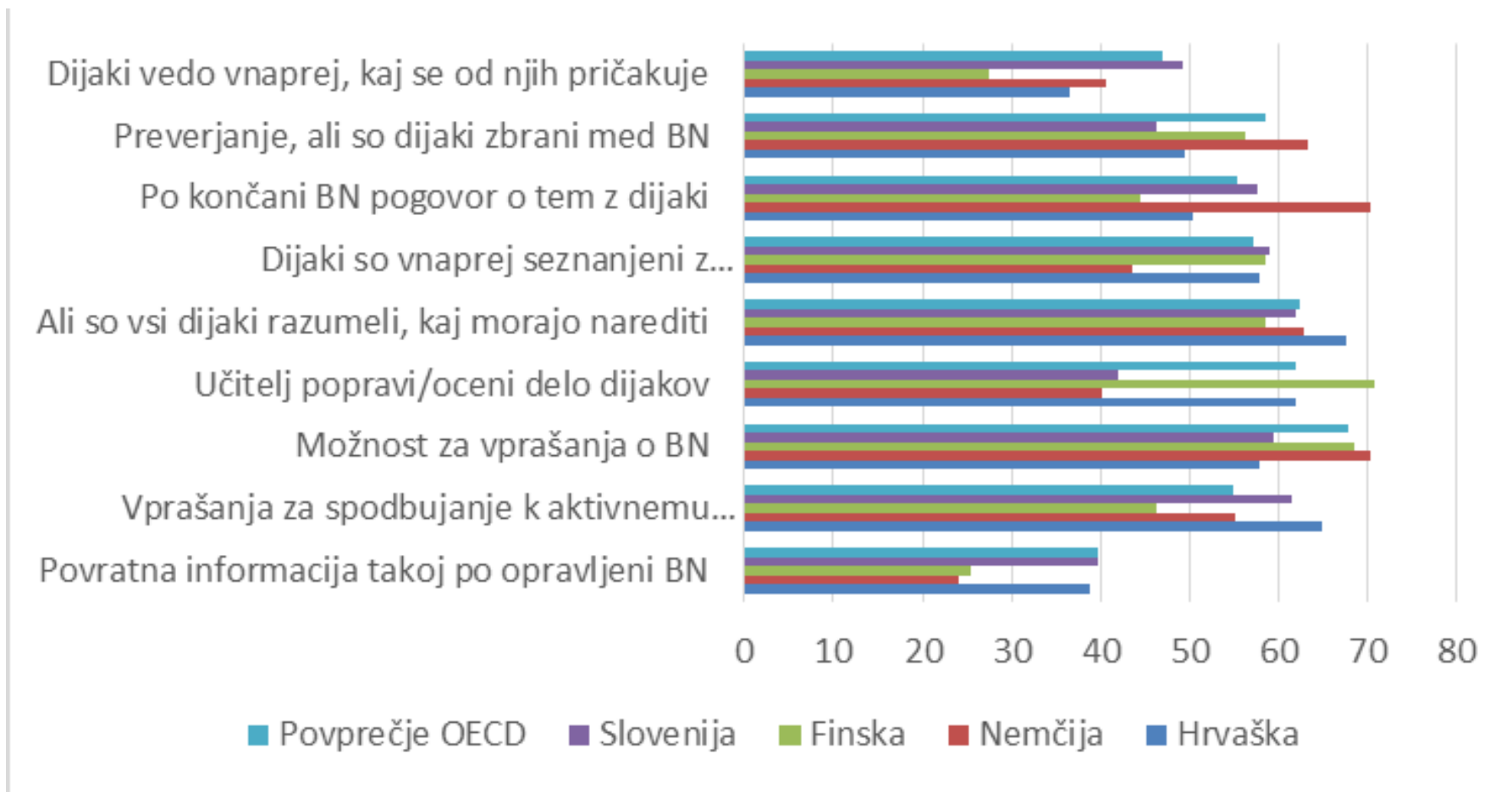
I. Dejavnosti učitelja v zvezi z razumevanjem besedila

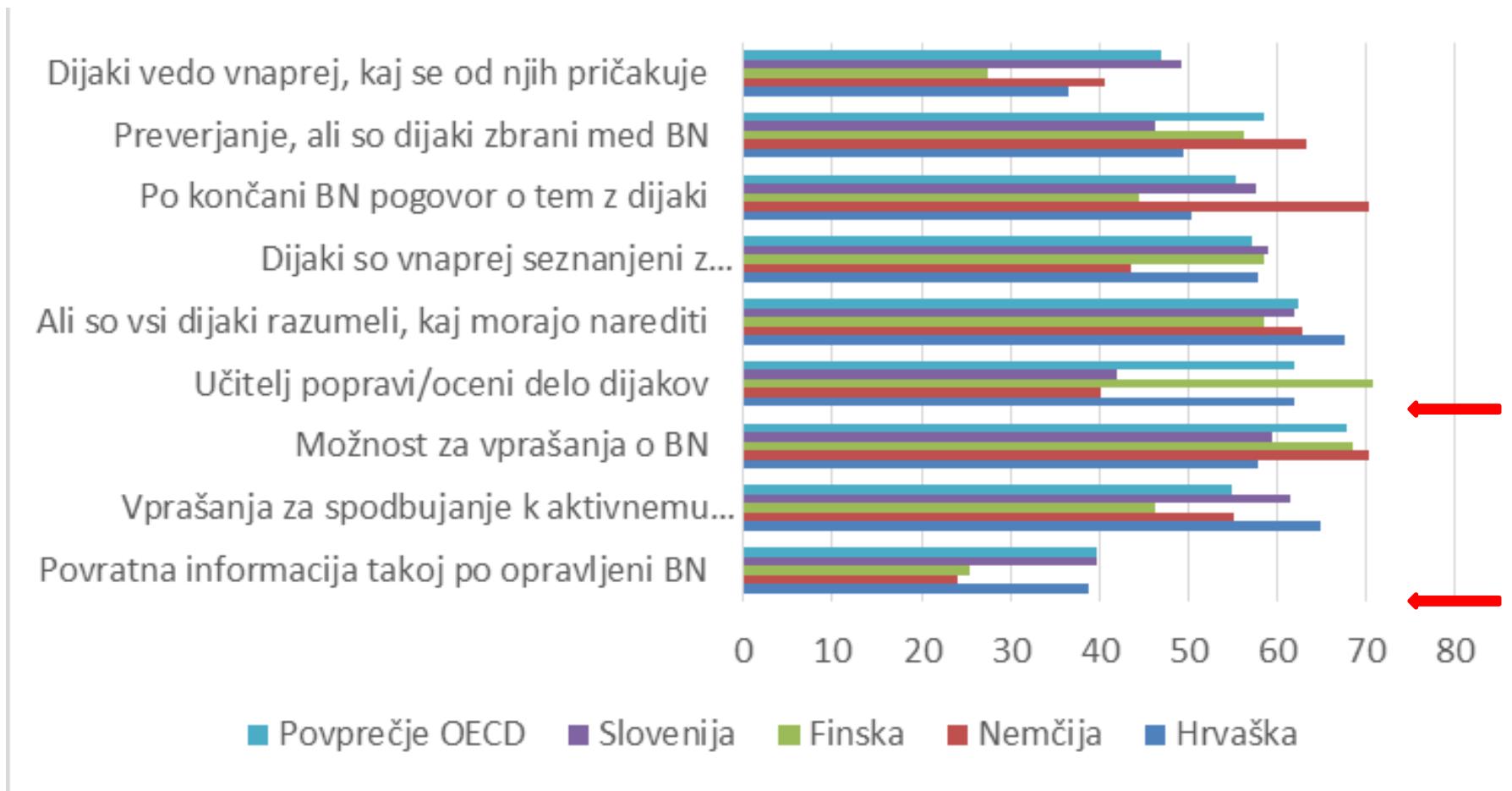
I. Dejavnosti učitelja v zvezi z razumevanjem besedila

II. Dejavnosti učitelja v zvezi z bralno nalogo

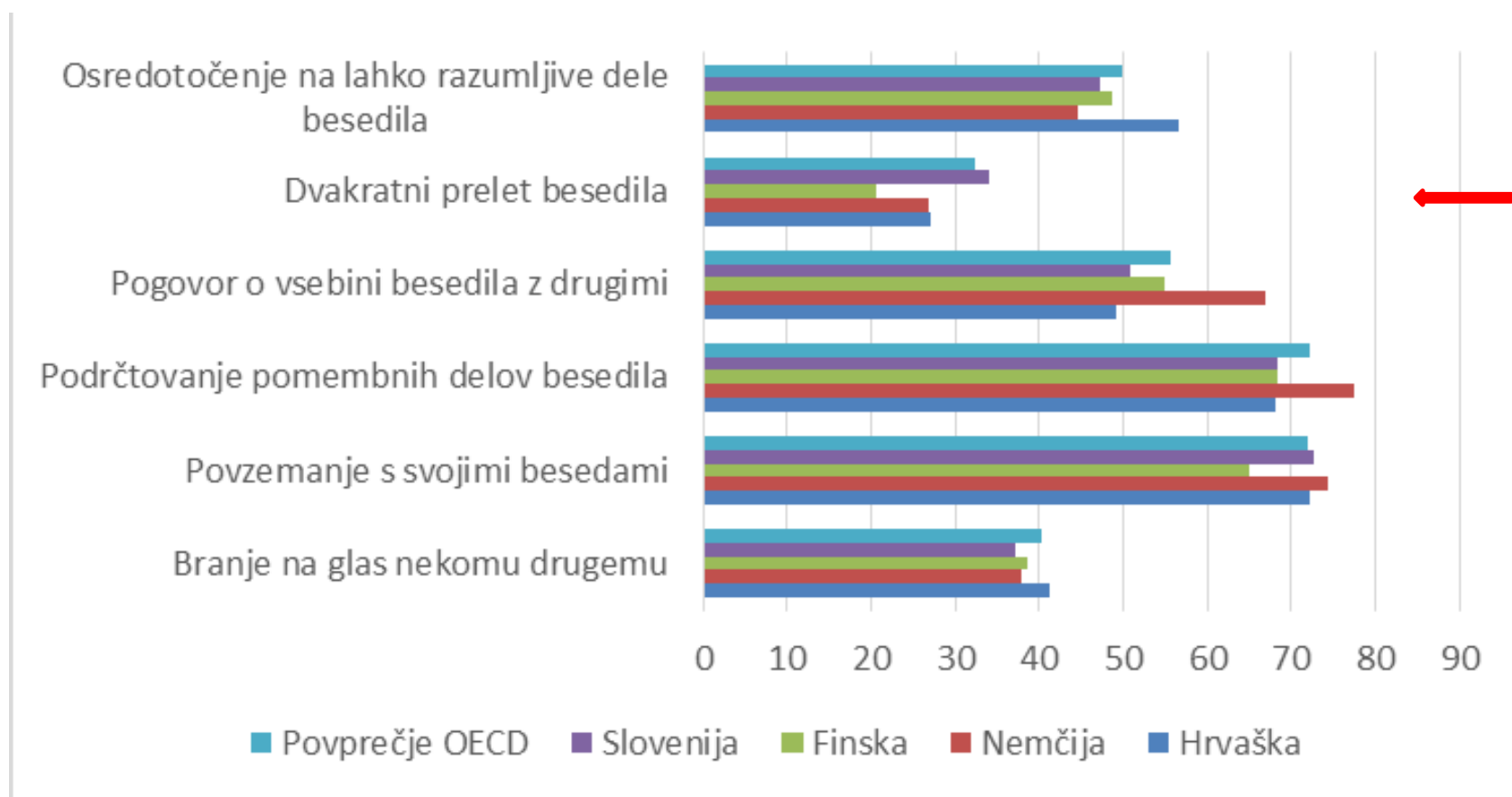

II. Dejavnosti učitelja v zvezi z bralno nalogo

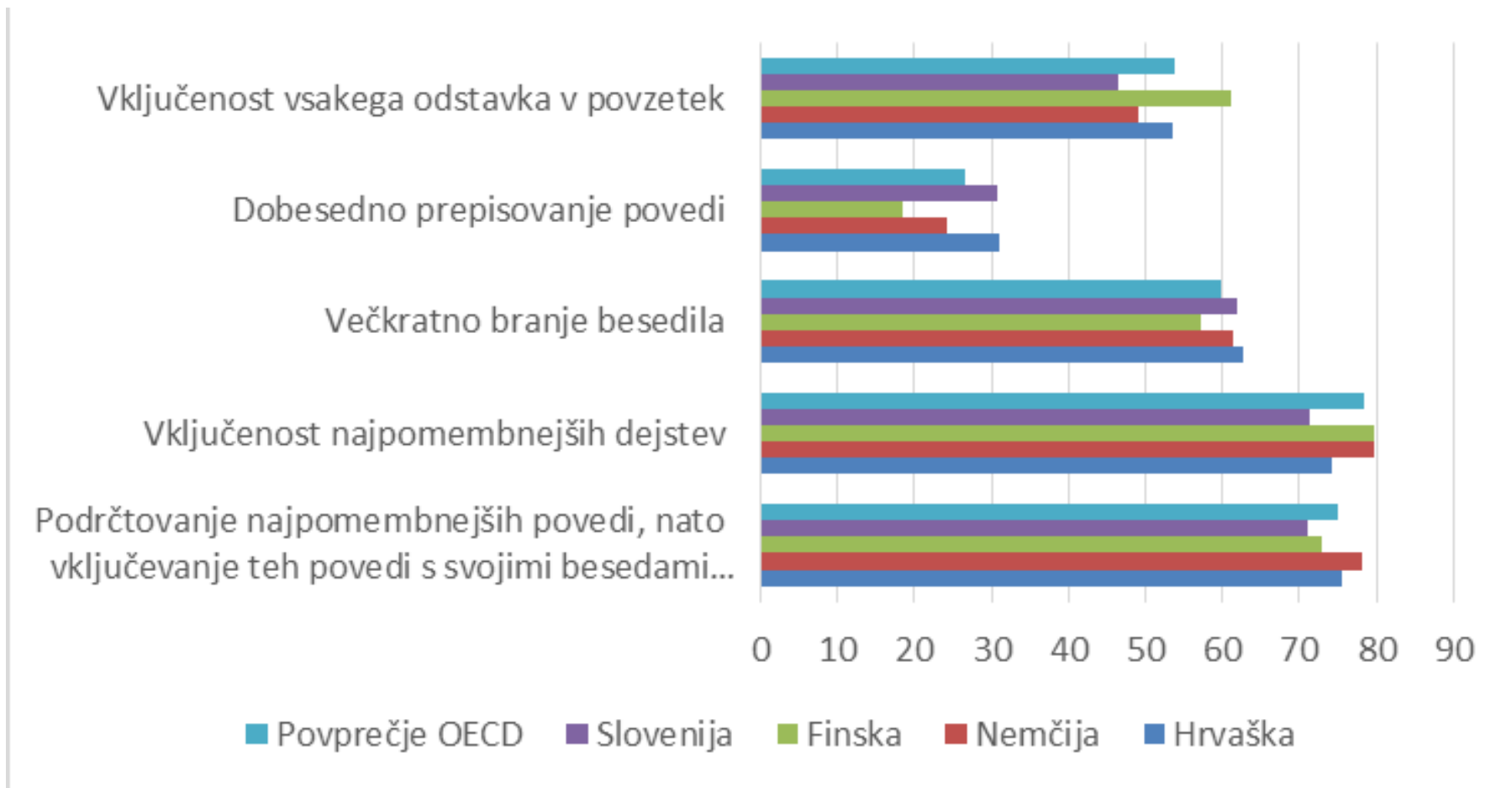

O bralnih strategijah dijaka za razumevanje in pomnjenje besedila

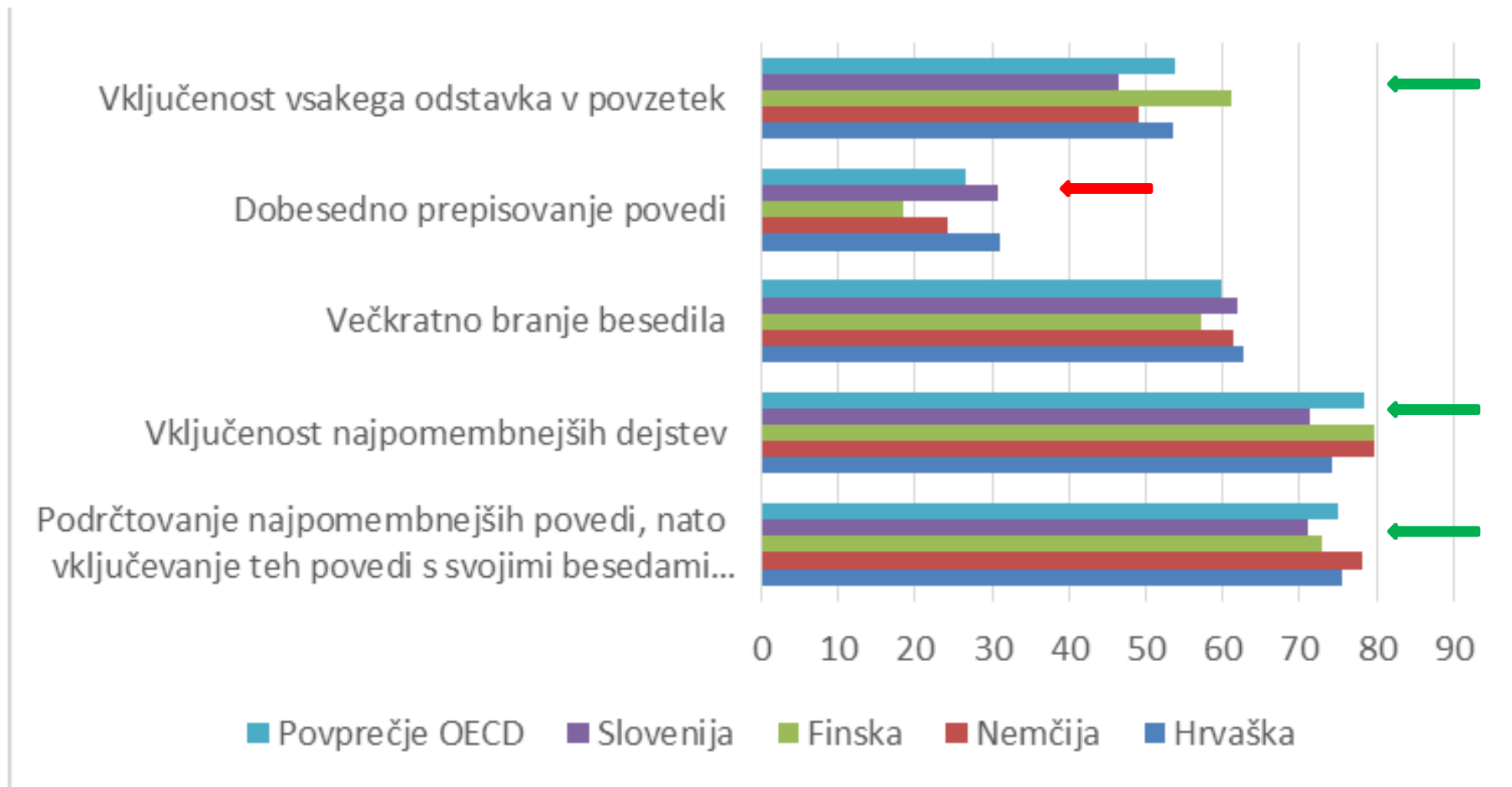
I. Uporabnost strategij za razumevanje besedila in pomnjenje podatkov iz besedila

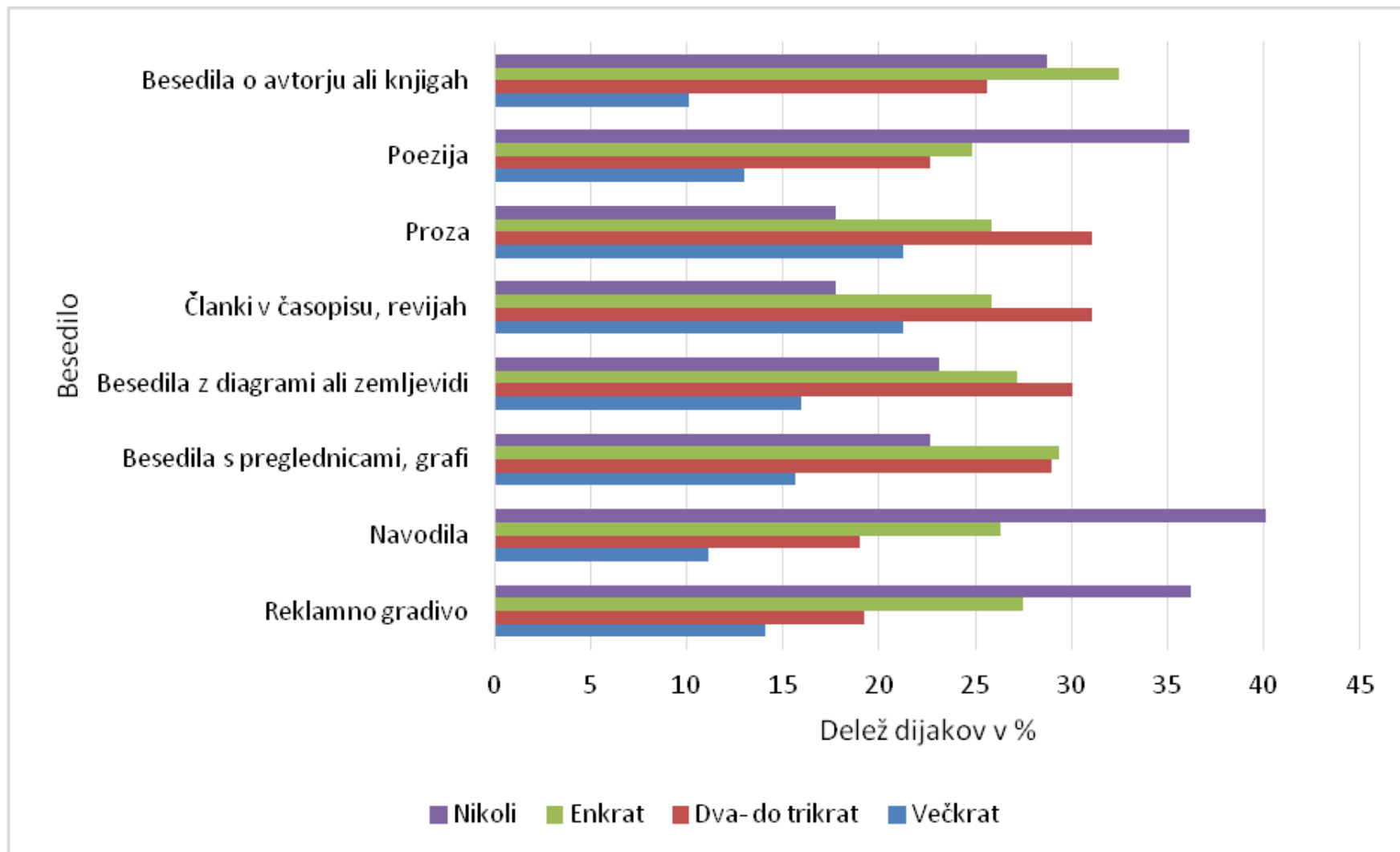
II. Pisanje povzetka – uporabnost posameznih strategij

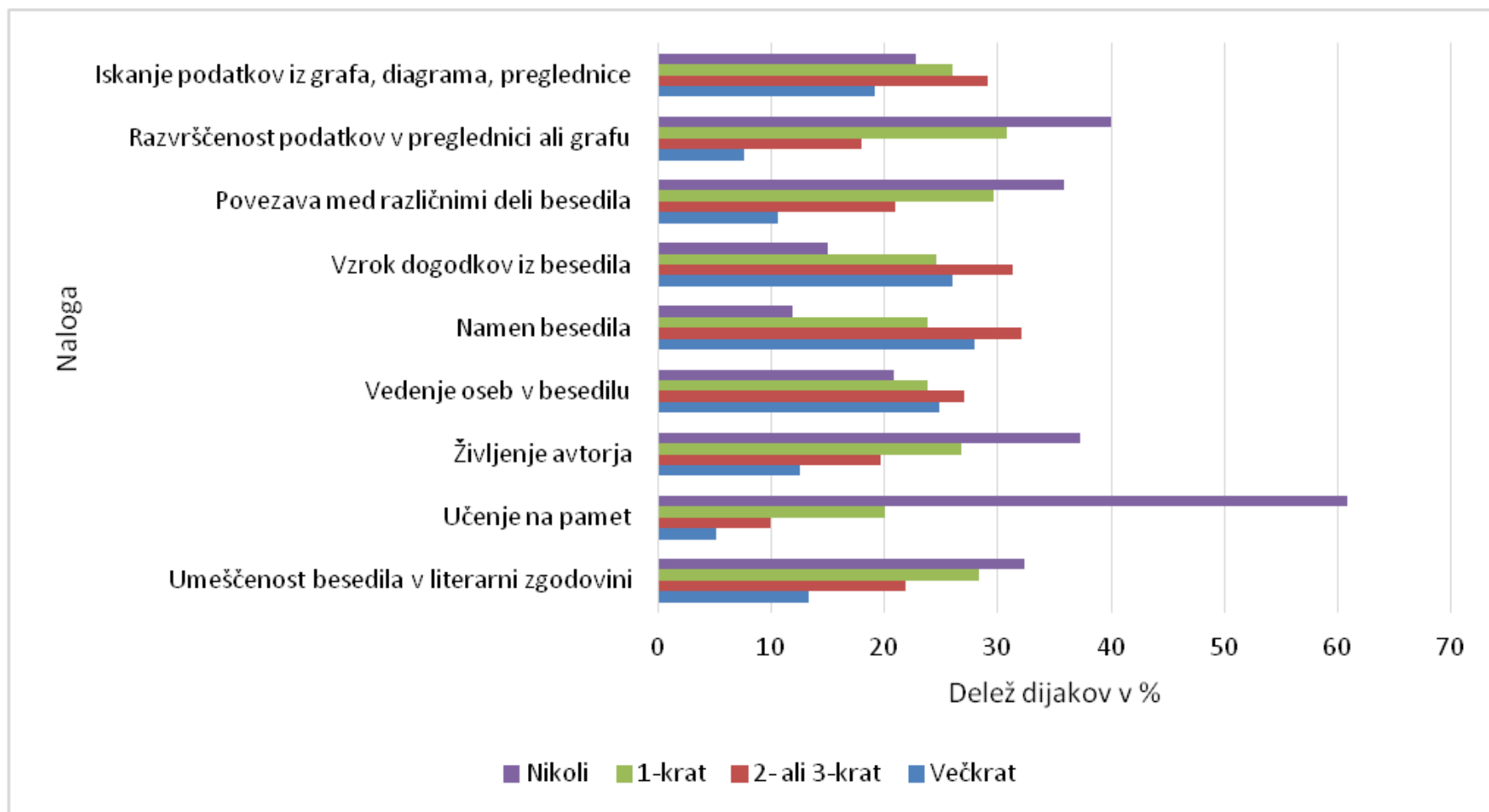
II. Pisanje povzetka – uporabnost posameznih strategij

Pogostost branja slovenskih dijakov za šolo

Kako pogosto slovenski dijaki rešujejo naloge, povezane z besedilom

Primerjava deleža dijakov, ki so v zadnjih dveh mesecih določeno nalogo opravili večkrat, po državah

Država	Poiskati podatke iz grafa, diagrama, preglednice (delež dijakov v %)	Opisati, kako so razvrščeni podatki v preglednici ali grafu (delež dijakov v %)	Razložiti povezavo med različnimi deli besedila (npr. med besednim delom in zemljevidom) (delež dijakov v %)
Povprečje OECD	28	12	14
Slovenija	19	8	11
Finska	30	7	6
Nemčija	28	13	14
Hrvaška	7	4	6

Kaj se zares dogaja pri pouku?

Potreben razmislek učiteljev vseh predmetov o pouku.

- Ali učenci/dijaki berejo kaj/dovolj pri pouku?
- Katera neumetnostna besedila so smiselna za obravnavo učne snovi?
- Ali so med njimi tudi tista z nebesednimi prvinami?
- Ali smo učitelji učencem/dijakom bralni zgled?

Kaj se zares dogaja pri pouku?

- Kako **obravnavamo** neumetnostno besedilo pri pouku?
 - Ali v pristnem učnem pogovoru?
 - Ali preverjamo razumevanje besedila?
 - Ali preverjamo razumevanje vloge nebesednih prvin?
 - Ali preverjamo ločevanje mnenj od dejstev?
 - Ali zahtevamo izrekanje mnenja in njegovo utemeljevanje?
 - Ali zahtevamo, da učenci/dijaki le obnovijo učno gradivo ali zapiske ali celo narekovane podatke?
 - Ali se učenci/dijaki pri pouku seznanijo z bralnimi strategijami in jih utrjujejo na novem bralnem gradivu?
- Ali dobijo učenci/dijaki tudi (zahtevnejše) **domače naloge**?
- Ali so domače naloge pregledane in je dana povratna informacija, kako bi jih lahko izboljšali?
- Ali učitelji sodelujemo med seboj in se dodatno **strokovno izpopolnjujemo**?

Hvala za pozornost.

